

Kilka lat temu dokonałem na rzecz syna darowizny lokalu mieszkalnego. Nasze relacje od jakiegoś czasu nie układają się dobrze. Czy w takiej sytuacji mogę odwołać darowiznę?

Autor: adw. Aleksandra Gaffke

Przepisy Kodeksu cywilnego dopuszczają w określonych sytuacjach możliwość odwołania darowizny (art. 896 k.c., art. 898 – 900 k.c. oraz art. 902 k.c.).

Po pierwsze, darczyńca może odwołać darowiznę jeszcze niewykonaną, jeżeli po zawarciu umowy jego stan majątkowy uległ takiej zmianie, że wykonanie darowizny nie może nastąpić bez uszczerbku dla jego własnego utrzymania odpowiednio do jego usprawiedliwionych potrzeb albo bez uszczerbku dla ciężących na nim ustawowych obowiązków alimentacyjnych.

Po drugie (ten przypadek dotyczy sytuacji zawartej w pytaniu), darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Pojęcie „rażącej niewdzięczności” nie zostało zdefiniowane przez przepisy, dlatego trzeba sięgnąć do orzecznictwa sądowego.

Niewdzięczne będzie każde zachowanie obdarowanego, niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę, przy czym aby zostało uznane za "rażąco niewdzięczne", musi cechować je znaczne nasilenie złej woli skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej. Dlatego pod pojęcie "rażącej niewdzięczności" podpadają przede wszystkim przestępstwa skierowane przeciwko życiu, zdrowiu, czci i godności osobistej, a wreszcie przeciwko majątkowi darczyńcy. Cechy rażącej niewdzięczności mogą mieć także inne zachowania wysoce nieprzyjazne kierowane bezpośrednio wobec darczyńcy jak i także w stosunku do osoby jemu bliskiej. W każdym jednak przypadku niezależnie od tego, czy będą to działania, czy zaniechania obdarowanego wymagane jest ujawnienie po jego stronie zamiaru pokrzywdzenia darczyńcy. Zgodnie z powszechnie akceptowanym poglądem, nie mogą być uznane za rażącą niewdzięczność przykrości i krzywdy czynione impulsywnie, lecz mieszczące się w granicach zwykłych konfliktów życia. W świetle art. 898 § 1 k.c. nie można abstrahować również od przyczyn konfliktu między stronami. Pojęcie "niewdzięczności" wymaga analizy motywów określonych zachowań obdarowanego, w tym zwłaszcza tego, czy zachowania jego nie są powodowane czy wręcz prowokowane - wprost lub pośrednio - przez darczyńcę (zob. *wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 15 maja 2015 r., I ACa 1705/04, LEX nr 1733721*).

Pamiętać należy, iż wyżej wskazanych przepisów o odwołaniu darowizny nie stosuje się, gdy darowizna czyni zadość obowiązkowi wynikającemu z zasad współżycia społecznego, np. chodzi o darowiznę czyniącą zadość obowiązkowi wdzięczności za uratowanie życia czy o darowiznę dokonaną z pobudek wyłącznie humanitarnych dla osób znajdujących się w potrzebie.

Odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu, które powinno być dokonane w formie pisemnej. Forma ta jest wystarczająca także w przypadku, gdy przedmiotem darowizny była nieruchomość (*wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2002 r., I CKN 1036/00, LEX nr 577426*).

Ważne jest, iż darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego.